

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎีการค้า

การค้าระหว่างประเทศ หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ สาเหตุที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศมีดังนี้

1. ความแตกต่างของปริมาณและการค้าระหว่างประเทศ ชนิดของทรัพยากรการผลิต (Factors of Endowment) ได้แก่ ทุน แรงงาน ที่ดิน ผู้ประกอบการและทรัพยากรธรรมชาติการที่แต่ละประเทศตั้งอยู่ในทำเลที่ตั้งต่างกันในแต่ละต่าง ๆ ของโลก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แต่ละประเทศมีทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกันออกไป บางประเทศมีแร่ธาตุมาก บางประเทศมีน้ำมันมาก ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติจะมีมากน้อยแตกต่างกันออกไป

2. ความแตกต่างในความชำนาญในการผลิต (Specialization) ประชาชนในแต่ละประเทศ แต่ละท้องถิ่นจะมีความรู้ความชำนาญในการผลิตแตกต่างกัน ทำให้มีความสามารถเป็นพิเศษในการผลิตสินค้าบางอย่างแตกต่างกัน

จากความแตกต่างของทรัพยากรการผลิต ประกอบกับความสามารถในการผลิตสินค้าได้ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ทุกประเทศไม่สามารถผลิตสินค้าเพื่อใช้เองภายในประเทศได้ทุกชนิด จึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตได้เองกับสินค้าที่ประเทศอื่นผลิตได้ หรือผลิตได้แต่คุณภาพไม่ดีเท่า ดังนั้น การค้าระหว่างประเทศจึงถือกำเนิดขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม การค้าระหว่างประเทศมีประโยชน์ เพราะทำให้เกิดการแบ่งแยกแรงงานระหว่างประเทศ ทำให้แต่ละประเทศสามารถผลิตสินค้าที่มีความเหมาะสมในการผลิต แล้วนำสินค้าที่ผลิตได้ไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าของประเทศอื่น ๆ ทำให้ประชาชนในประเทศต่าง ๆ สามารถมีสินค้าอุปโภคและบริโภคใช้อย่างอุดมสมบูรณ์

ถ้าไม่มีการค้าระหว่างประเทศทุกประเทศจะต้องผลิตสินค้าทุกอย่างที่ต้องการใช้ไม่ว่าต้นทุนการผลิตจะสูงมากหรือผลิตได้คุณภาพต่ำ ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่า เกือบไม่มีประเทศใดที่สามารถอยู่ตามลำพังได้ด้วยมาตรฐานการครองชีพที่อยู่ในระดับดี โดยไม่ต้องติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ประเทศใดก็ตามที่ดำเนินนโยบายการค้าแบบปิดประเทศ เศรษฐกิจของประเทศนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้า ทั้งนี้ เพราะแท้จริงแล้วประเทศเหล่านั้นไม่สามารถอยู่ได้โดยอาศัยเฉพาะสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นได้เองภายในประเทศ แต่ยังต้องการสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นในการครองชีพอย่างอื่นอีก ซึ่งไม่มีความสามารถผลิตได้เอง

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ หมายถึง นโยบายของประเทศที่จะนำไปปฏิบัติต่อประเทศอื่น ๆ ในการนำเข้าหรือส่งออก

นโยบายการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญมี 2 ชนิด คือ

1. นโยบายการค้าเสรี (Free Trade Policy)

อดัม สมิท (Smith 1972, 219) ชี้ให้เห็นว่าการที่กลุ่มพาณิชย์นิยม (Mercantilisms) เชื่อว่าประเทศจะมีความมั่งคั่งเพราะมีปริมาณทองคำและเงินเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้นไม่ถูกต้อง อดัม สมิท ถือว่าทองคำหรือเงินเป็นเพียงสินค้าชนิดหนึ่งเท่านั้น ถ้าอุปทานของทองคำหรือเงินมีมาก ค่าของทองคำหรือเงินก็จะตกต่ำลงและราคาของสินค้าอื่นก็จะสูงขึ้น ทั้งนี้ อดัม สมิท เชื่อว่าหากปล่อยให้ทุกประเทศมีการค้าเสรีแล้ว ในที่สุดทองคำและเงินก็จะไหลเข้าประเทศเอง นโยบายการค้าเสรี (Free Trade Policy) มีรากฐานมาจากทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (The Theory of Comparative Advantage) ที่เสนอว่า “แต่ละประเทศควรจะเลือกผลิตแต่เฉพาะสินค้าที่ตนมีต้นทุนการผลิตได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากที่สุด แล้วนำสินค้าที่ผลิตได้นั้นไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ประเทศอื่นมีต้นทุนการผลิตได้เปรียบ ถึงแม้ว่าประเทศหนึ่งจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบอีกประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าทุกชนิดก็ตาม ประเทศทั้งสองก็ย่อมจะทำการค้าต่อกันได้ โดยแต่ละประเทศจะเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าอื่นแล้ว ประเทศตนสามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด แล้วทำการแลกเปลี่ยนสินค้าที่

ผลิตขึ้นกับอีกประเทศหนึ่ง” นโยบายการค้าเสรี ไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงและขจัดข้อบັงคับต่าง ๆ ที่กีดกันการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น ประเทศที่ใช้นโยบายการค้าเสรีจะมีลักษณะโดยทั่วไปดังนี้

1.1 ดำเนินการผลิตตามหลักการแบ่งงานกันทำ กล่าวคือ การเลือกผลิตแต่สินค้าที่ประเทศนั้นมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงและมีต้นทุนการผลิตต่ำ

1.2 ไม่มีการเก็บภาษีคุ้มกัน(Protective Duty) เพื่อคุ้มครองช่วยเหลืออุตสาหกรรมในประเทศ คงเก็บแต่ภาษีศุลกากรเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ

1.3 ไม่ให้สิทธิพิเศษ หรือกีดกันสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง มีการเก็บภาษีอัตราเดียว และให้ความเป็นธรรมแก่สินค้าของทุกประเทศเท่า ๆ กัน

1.4 ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (Trade Restriction) ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ไม่มีการควบคุมการนำเข้า หรือการส่งออกที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ยกเว้น การควบคุมสินค้าบางอย่างที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ศีลธรรมจรรยาหรือความมั่นคงของรัฐเท่านั้น

2. นโยบายการคุ้มกัน (Protective Policy)

เกิดจากแนวความคิดของกลุ่มพาณิชย์นิยม (Mercantilisms) กล่าวถึงบทบาทของรัฐที่ต้องเข้าควบคุมและแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมให้รัฐสามารถสร้างอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและความมั่นคง โดยผ่านการค้า การเดินเรือ อุตสาหกรรม นโยบายชาตินิยม และพึ่งตนเองไม่พึ่งพาผู้อื่น โดยมีแนวคิดหลัก คือ

2.1 โลหะทองคำและเงิน ทำหน้าที่เป็นเครื่องสะสมค่า สะสมความมั่งคั่งของประเทศ ประเทศจะร่ำรวยโดยการสะสมโลหะมีค่า

2.2 ความเป็นชาตินิยมเข้มข้นมาก ชาตินิยมที่สำคัญที่สุด สำคัญกว่าบุคคลแต่ละคนในประเทศ การที่สามารถทำให้ชาติเจริญก้าวหน้ามีอำนาจ โดยการเอาเปรียบประเทศเพื่อนบ้าน หรืออาณานิคม เป็นสิ่งควรปฏิบัติ

2.3 การค้าระหว่างประเทศ เป็นหนทางในการเพิ่มความมั่งคั่งและอำนาจให้แก่ประเทศ รัฐต้องควบคุมการให้อยู่ในรูปแบบการค้าอย่างมีข้อกำหนด เป็นการค้าผูกขาด ต้องดำเนินนโยบายที่จะส่งออกมากกว่านำเข้าเพื่อป้องกันการไหลออกของทองคำ สินค้าที่นำเข้าได้คือวัตถุดิบ ส่วนสินค้าสำเร็จรูปจะถูกห้ามนำเข้า หรือถูกเก็บภาษีใน

อัตราสูงแนวคิดกลุ่มพาณิชย์นิยมถือว่าแต่ละประเทศเปรียบเสมือนเป็นพ่อค้าผู้หนึ่งที่พยายามจะหาทางขยายการค้ากับประเทศอื่น โดยพยายามให้ประเทศของตนได้เปรียบดุลการค้ามากที่สุดคือส่งสินค้าไปขายต่างประเทศให้มากและนำสินค้าเข้าประเทศให้น้อย เพื่อให้ได้ทองคำเข้าประเทศมากที่สุดเพราะเชื่อว่า ยิ่งได้ทองคำเข้าประเทศมากเท่าไร ก็จะทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองและมีอำนาจมากขึ้น นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มพาณิชย์นิยมจึงมุ่งใช้นโยบายการคุ้มกัน(Protective Policy)เพื่อให้ได้เปรียบโดยการควบคุมสินค้าต่างประเทศที่นำเข้ามาโดยวิธีการต่าง

ในปัจจุบันนโยบายการคุ้มกันเป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าชนิดต่าง ๆ ขึ้นใช้เองภายในประเทศ เพื่อไม่ให้เศรษฐกิจของประเทศต้องขึ้นอยู่กับการผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป เนื่องจากอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นในประเทศ อาจจะยังไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าของประเทศต่าง ๆ ได้ การที่รัฐบาลจะกระจายอุตสาหกรรมหลาย ๆ อย่างให้เกิดขึ้นภายในประเทศจึงต้องให้การคุ้มกัน และให้ความช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมนั้น ๆ อย่างไรก็ตามผลจากการให้การคุ้มกันอุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นการช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้มีการจ้างแรงงานสูงขึ้น รายได้และมาตรฐานการครองชีพของประชากรสูงขึ้น

เครื่องมือที่รัฐบาลนำมาใช้นโยบายคุ้มกัน ได้แก่

1. การตั้งกำแพงภาษี (Tariff Wall) การจัดเก็บภาษีเป็นนโยบายคุ้มกันที่เก่าแก่ที่สุด โดยจัดเก็บภาษีศุลกากรนำเข้าหลายอัตรา ทั้งนี้ เลือกรับภาษีศุลกากรในอัตราสูงกับสินค้าที่ต้องการจะกีดกันไม่ให้มีการนำเข้าประเทศมากผลของการจัดเก็บภาษีอากรหรือการตั้งกำแพงภาษีจะทำให้ราคาสินค้าที่ส่งเข้าประเทศนั้นสูงขึ้น ประชาชนต้องซื้อสินค้าในราคาสูง มีผลทำให้ปริมาณการบริโภคสินค้าชนิดนั้นลดต่ำลง และหากเป็นสินค้าที่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ โดยมีคุณภาพและราคาทดแทน ดังนั้นเมื่อสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศจำหน่ายได้มากขึ้น อุตสาหกรรมในประเทศที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันหรืออุตสาหกรรมต่อเนื่องก็จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ภาษีศุลกากรมี 3 ประเภท คือ

1.1 ภาษีสินค้าผ่านแดน (Transit Duties) ภาษีสินค้าผ่านแดนเก็บโดยประเทศที่เป็นเจ้าของดินแดน เก็บภาษีแก่สินค้าที่ขนถ่ายและเดินทางผ่าน หรือบรรทุกผ่านดินแดนของประเทศนั้นไปสิ้นสุดลงในประเทศอื่น ๆ เป็นภาษีที่เก็บแก่สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดในต่างประเทศ และนำไปใช้ในต่างประเทศอีกประเทศหนึ่ง ในอดีตภาษีดังกล่าวเป็นที่มาของรายได้ของประเทศที่ตั้งอยู่ในท่าเลที่ประเทศอื่นจำเป็นต้องขนส่งสินค้าผ่านประเทศ

1.2 ภาษีสินค้าออก (Export Duties) ได้แก่ ภาษีที่เก็บแก่สินค้าที่ออกจากประเทศหนึ่งไปยังต่างประเทศ ภาษีสินค้าออกมีความสำคัญเป็นอันมากในอดีต โดยเก็บเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหารายได้ แต่ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาทางการค้าต่างประเทศมากขึ้น ก็เห็นได้ว่า การเก็บภาษีสินค้าออกนั้นเป็นการจำกัดการค้าระหว่างประเทศให้หดตัวลง แต่บางครั้งก็ยังจำเป็นต้องใช้ เพื่อปกป้องแหล่งวัตถุดิบในประเทศ เพื่อมิให้การผลิตสินค้าต่าง ๆ ในประเทศเกิดการขาดแคลนวัตถุดิบขึ้น

1.3 ภาษีสินค้าเข้า (Import Duties) ภาษีสินค้าเข้าเป็นเครื่องมือที่สำคัญของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารายได้ และบางครั้งก็ถูกนำมาใช้เพื่อปกป้องสินค้าที่ผลิตภายในประเทศมิให้สินค้าจากต่างประเทศเข้าไปแข่งขัน ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มักนิยมใช้ภาษีสินค้าเข้า

2. การควบคุมสินค้า (Restriction Trade Policy) การควบคุมสินค้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ การควบคุมสินค้าออกและการควบคุมสินค้าเข้า การควบคุมอาจเป็นการควบคุมโดยเด็ดขาด หรืออาจจะเป็นการควบคุมโดยไม่เด็ดขาดก็ได้ เช่น กำหนดให้มีการขออนุญาตส่งออกหรือนำเข้าก่อน หรือต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้า ซึ่งมีการควบคุมปริมาณผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้า หรือกำหนดปริมาณสินค้าที่จะส่งออกหรือนำเข้า (Quota) โดยจะจำกัดปริมาณเฉพาะระยะเวลาใดเวลาหนึ่งหรือตลอดไปได้

จุดประสงค์ในการควบคุมการนำเข้า เพื่อ

2.1 แก้ไขดุลการค้าระหว่างประเทศที่ขาดดุล โดยมากจะเกิดขึ้นกับประเทศที่มีการนำสินค้าเข้ามาว่าส่งสินค้าออก จนกระทั่งเกิดการขาดดุลการค้าขึ้น จำเป็นต้องควบคุมการนำเข้าเพื่อลดปริมาณการนำเข้าลง นอกจากนั้น ยังเป็นการสงวนเงินตราต่างประเทศ

ประเทศอีกด้วย ถ้าเงินตราต่างประเทศขาดแคลนรัฐบาลอาจจะสงวนเงินตราต่างประเทศ โดยห้ามนำสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยเข้าประเทศ และให้นำสินค้าเข้าได้เฉพาะสินค้าที่รัฐบาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นแก่การดำรงชีพ และสินค้าชนิดนั้นผลิตเองภายในประเทศไม่ได้ หรือผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค

2.2 ช่วยเหลือการผลิตภายในประเทศ หรือคุ้มครองอุตสาหกรรมเกิดใหม่ภายในประเทศ โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกเพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ นอกจากนั้น การช่วยเหลืออุตสาหกรรมภายในประเทศยังเป็นการสร้างแรงงานและใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

3. การให้การอุดหนุน (Subsidy) เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตภายในประเทศทางอ้อม เพื่อให้สินค้าของตนสามารถต่อสู้ทางด้านราคาหรือต้นทุนการผลิตเพื่อที่จะได้แข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ ทั้งนี้การให้การอุดหนุนสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การให้การอุดหนุนทางตรง ได้แก่ การให้เงินช่วยเหลือพิเศษโดยตรงแก่ผู้ผลิต ส่วนการให้การอุดหนุนทางอ้อม ได้แก่ การที่รัฐบาลอาจงดหรือลดภาษีบางอย่างให้ ลดค่าขนส่ง ลดราคาค่าวัตถุดิบ หรือให้ความสะดวกในการให้สินเชื่อ

4. การทุ่มตลาด (Dumping) เป็นการส่งสินค้าออกไปขายตลาดต่างประเทศในราคาต่ำกว่าราคาของตลาดภายในประเทศและด้วยราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต (Marginal Cost) การทุ่มตลาดสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท

4.1 การทุ่มตลาดเฉพาะกิจ (Occasional Dumping) เป็นการล้างสินค้าเก่าในสต็อก หรือเป็นสินค้าที่ล้าสมัยไม่สามารถขายภายในประเทศได้แล้ว หรือเป็นสินค้าที่ไม่ขายในประเทศ เพื่อรักษาระดับราคาสินค้าภายในประเทศไว้ การทุ่มตลาดประเภทนี้เป็นการชั่วคราวจึงไม่เกิดปัญหายั่งยืนมากนัก

4.2 การทุ่มตลาดชั่วคราว (Intermittent Dumping) เป็นการส่งสินค้าไปขายต่างประเทศในราคาต่ำกว่าตลาดภายในประเทศเป็นการชั่วคราว และในบางคราวต้องขายต่ำกว่าทุน เพื่อเป็นการแสวงหาตลาดใหม่ในต่างประเทศหรือกำจัดคู่แข่งเข้ามาแย่งตลาดที่ครองอยู่แล้ว หรือเป็นการกระทำเพื่อตอบแทนการกระทำทำนองเดียวกันของประเทศอื่น

4.3 การทุ่มตลาดแบบถาวร (Long Period Dumping) เป็นการทุ่มตลาดระยะยาว ซึ่งปกติจะไม่ทุ่มขายในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต (Marginal Cost) แต่อาจมีสาเหตุมาจากการผลิตภายในประเทศขายตัวสูงขึ้นจนสามารถลดต้นทุนการผลิตเดิมลงได้ และสามารถลดราคาให้ต่ำลง อย่างไรก็ตาม ราคาที่ขายภายในประเทศไม่ลดลง แต่ราคาส่งออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศเท่านั้นที่ลดลง หรืออาจมีสาเหตุมาจากรัฐบาลให้การอุดหนุนทางการเงินจนสามารถขายสินค้าในราคาต่ำได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ถ้ารัฐบาลเปลี่ยนนโยบาย

5. ข้อตกลงทางการค้า (Commercial Treaties) ข้อตกลงทางด้านสิทธิพิเศษทางการค้าหรือข้อตกลงเพื่อความร่วมมือทางการค้า หรือเพื่อรักษาเสถียรภาพทางด้านราคาและรายได้ของผู้ผลิตสินค้าก็ตาม ซึ่งอาจกระทำในรูปของการเจรจาทางการค้าสองฝ่ายหรือทวิภาคี (Bilateral Convention) หรือการเจรจาทางการค้าหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (Multilateral Convention) นับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดำเนินนโยบายคุ้มกันเพื่อให้สิทธิหรือฐานะทางการดำเนินการพิเศษแก่ประเทศคู่สัญญา

6. การควบคุมเงินตราต่างประเทศ (Exchange Control) ธนาคารกลางจะควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ควบคุมอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ โดยบังคับซื้อเงินตราต่างประเทศจากผู้ส่งสินค้าออกและเลือกขายเงินตราต่างประเทศให้เฉพาะการนำสินค้าเข้าเท่าที่จำเป็น เพื่อสกัดกั้นการไหลออกและพยายามดึงเงินตราต่างประเทศเข้ามาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การควบคุมเงินตราต่างประเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินนโยบายการคุ้มกัน

7. มาตรการอื่น ๆ ปัจจุบันได้มีการใช้มาตรการอื่น ๆ มาใช้เพื่อคุ้มกันการนำเข้าสินค้าเข้ามากขึ้น ได้แก่

7.1 มาตรการทางด้านสุขอนามัย ตลอดจนการควบคุมโรคพืชต่าง ๆ

7.2 มาตรการทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

7.3 มาตรการเรียกร้อง ให้มีการชี้แจงเครื่องหมายการค้าหรือตัวสินค้าให้ชัดเจน การปิดฉลากและการบรรจุหีบห่อ รวมทั้งให้แจ้งคุณค่าของอาหารบนฉลาก การกำหนดให้มีการตรวจสอบคุณภาพและรับรองคุณภาพของอาหารก่อนการส่งออก

จากหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลประเทศผู้นำสินค้าเข้าได้ยอมรับวิธีการตรวจสอบจากหน่วยงานของประเทศผู้ส่งออก

7.4 มาตรการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการใช้แรงงานหญิง และแรงงานเด็ก

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

ตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ (เกษร จันทรภูศิริรัตน์ 2538,16) การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติภายใต้ระบบเศรษฐกิจจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อการผลิตและการค้าระหว่างประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของระบบเศรษฐกิจนั้นๆ ดังนั้นความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบหมายถึงความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่ง ในการผลิตสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ จากแนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Absolute Advantage Theory) ของ Adam Smith ซึ่งอธิบายว่าการค้าเกิดขึ้นจากการได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ นั่นคือประเทศใดประเทศหนึ่งจะผลิตเฉพาะสินค้าที่มีความชำนาญ ซึ่งอาศัยหลักการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ (The Principle of Division of Labour) กล่าวคือแรงงานแต่ละประเทศจะเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญทำให้แต่ละประเทศมีความสามารถในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดแตกต่างกัน แล้วนำสินค้าที่ผลิตได้นั้นไปแลกกับสินค้าที่ไม่สามารถผลิตเองได้หรือผลิตได้ด้วยต้นทุนที่สูงกว่า David Ricardo ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการค้าระหว่างประเทศเพิ่มเติมจาก Adam Smith โดย Ricardo เน้นสภาพทางการค้าภายใต้การค้าเสรีว่าแต่ละประเทศมีความชำนาญเฉพาะอย่าง ในการผลิตสินค้าซึ่งสามารถผลิตได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าและแต่ละประเทศจะส่งสินค้าที่ผลิตแล้วมีต้นทุนโดยเปรียบเทียบในการผลิตสูงกว่าเป็นสินค้าเข้าแทนแสดงว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบถูกกำหนดโดยต้นทุนเชิงเปรียบเทียบ โดยมีข้อสมมติว่ามีปัจจัยผลิตชนิดเดียวตามแนวคิดของสำนัก Classic คือแรงงานมีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneous) ไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้ แต่เคลื่อนย้ายภายในประเทศได้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการผลิต แต่แรงงานในแต่ละประเทศนั้นจะมีประสิทธิภาพการผลิตแตกต่างกันซึ่งเป็นจุดที่ทำให้เกิดการการค้าระหว่างประเทศขึ้น ภายใต้เงื่อนไขว่าความพอใจในการบริโภคของแต่ละประเทศเหมือนกัน

ทฤษฎีของ David Ricardo ยังมีข้อบกพร่องอยู่ที่อาศัยปัจจัยแรงงานเพียงอย่างเดียว เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาต้นทุนการผลิต แต่ในสถานะที่แท้จริงแล้ว คุณภาพของ แรงงานย่อมแตกต่างกันด้วย โดยทั่วไปในระยะแรก ๆ การค้าในระบบเศรษฐกิจแบบ เปิดและมีการแข่งขันโดยเสรีนั้น ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการผลิตสินค้า ชนิดใดชนิดหนึ่งจะเป็นไปตามทฤษฎีความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต (Factor Endowment Theory) ซึ่งประเมินในรูปของราคาตามทฤษฎีของ Heckscher-Ohlin ที่ได้เน้นถึงความสำคัญของสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตและอธิบายว่าแต่ละ ประเทศจะส่งออกสินค้า ซึ่งผลิตขึ้นจากการใช้ปัจจัยผลิตที่ประเทศนั้นมีอยู่อย่าง อุดมสมบูรณ์มากกว่าการใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่นที่มีอยู่ในปริมาณน้อยและจะนำเข้า สินค้าที่ได้จากการผลิตด้วยปัจจัยการผลิต ซึ่งตนเองมีปัจจัยการผลิตชนิดนั้นในปริมาณ น้อยมากหรือไม่มีเลย ภายใต้แบบจำลองที่มีปัจจัยการผลิต 2 ประเภท คือ แรงงานและ ทุน โดยมีข้อสมมติว่า แต่ละประเทศมีปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน และปัจจัยการ ผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้เสรีภายในประเทศแต่เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศไม่ได้ จาก แนวคิดนี้ประเทศที่มีปัจจัยทุนมากกว่าก็จะเลือกผลิตและส่งออกเฉพาะสินค้าที่ต้องใช้ ปัจจัยทุนมากในการผลิต (Capital Intensive) ส่วนประเทศที่มีปัจจัยแรงงานมากก็จะ ส่งออกสินค้าที่อาศัยปัจจัยแรงงานมากกว่าปัจจัยอื่นในการผลิต (Labour Intensive) ผลของการค้าระหว่างประเทศ จะทำให้ราคาของปัจจัยการผลิตเท่ากันระหว่างประเทศ ต่าง ๆ และเป็นการทดแทนการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศ ซึ่งการศึกษา ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบตามทฤษฎีนี้ ในทางปฏิบัตินั้นกระทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากแต่ละประเทศมีวิธีการเก็บข้อมูลของต้นทุนที่แตกต่างกัน และเก็บในระยะ เวลาที่แตกต่างกันด้วย

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของบาลาสซา (Balassa 1965, 5-12) การวัดความได้เปรียบทางการค้าของบาลาสซาชี้ให้เห็นถึงบทบาททางการค้าของสินค้า อุดสาหกรรมของแต่ละประเทศในแง่ที่รูปแบบสินค้าจะสะท้อนถึงต้นทุนเปรียบเทียบ (relative cost) รวมทั้งความแตกต่างในปัจจัยที่มีใช้ทางด้านราคา เช่น ค่าเสียของสินค้า

ที่มีผลต่อแบบแผนของการค้าระหว่างประเทศด้วย การได้เปรียบทางการค้าจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างการส่งออกและภายใต้ข้อสมมุติฐานที่ว่าทุกประเทศมีรสนิยมที่เหมือนกัน และมีภาระภาษีของแต่ละอุตสาหกรรมเหมือนกัน อัตราส่วนมูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้า (export – import ratio) จะสะท้อนถึงการได้เปรียบทางการค้าโดยเปรียบเทียบ ถ้าพิจารณาการส่งออกและการนำเข้าในสินค้าประเภทเดียวกัน ดังนั้นตามแนวคิดทางทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการค้าของบาลาสซา ประเทศหนึ่งจะผลิตสินค้าชนิดหนึ่งที่มีต้นทุนเปรียบเทียบต่ำที่สุดและจะให้อีกประเทศหนึ่งผลิตสินค้าประเภทอื่น โดยการได้เปรียบทางการค้าจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างการส่งออก ข้อสมมุติเรื่องความเหมือนกันในเรื่องรสนิยม และความเหมือนกันในเรื่องภาษีศุลกากรไม่เป็นจริงในโลกที่แท้จริง การนำเข้าจะได้รับความกระทบกระเทือนจากความแตกต่างระหว่างประเทศในด้านรสนิยม เช่นเดียวกับความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องอัตราส่วนของการกีดกันทางภาษีศุลกากร ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีของสินค้าขั้นกลาง อัตราส่วนของสินค้าส่งออกและนำเข้าได้รับอิทธิพลจากอุปสงค์เพื่อการแปรรูปขั้นต่อไปในการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการส่งออกและนำเข้า แต่ถ้าจะพิจารณาถึงอิทธิพลเหล่านี้จะต้องแยกพิจารณาเฉพาะสถานการณ์และพิจารณาเจาะจงเฉพาะผลิตภัณฑ์แต่ละอย่างเพื่อทำให้การเปรียบเทียบเคลงเคลงแนวความคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบนี้ บาลาสซาได้แสดงแนวคิดในเรื่องRCA โดยอาศัยทฤษฎีการแข่งขันกันและการอาศัยซึ่งกันและกัน (Competitiveness and Complementarity) ลักษณะการแข่งขัน (Competitiveness) หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกผลิตสินค้าประเภทคล้าย ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีโครงสร้างการส่งออกและการนำเข้าคล้าย ๆ กัน ทำให้ต้องแข่งขันกันเองลักษณะการอาศัยซึ่งกันและกัน (Complementarity) หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกผลิตสินค้าประเภทที่ต่างกัน ซึ่งจะทำให้มีโครงสร้างการส่งออกและการนำเข้าที่ต่างกันทำให้มีลักษณะอาศัยซึ่งกันและกันได้ดี ในการดูระดับการแข่งขันกันและการอาศัยซึ่งกันและกันเฉพาะสินค้าของประเทศสมาชิกจะใช้เครื่องมือวัดที่เรียกว่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage - RCA) ซึ่งสามารถเขียนในเชิงคณิตศาสตร์ ดังนี้

$$RCA_{ij} = X_{ij} / X_j$$

$$X_{iw} / X_w$$

เมื่อ

RCA_{ij} = ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า i ของประเทศ j

X_{ij} = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ของประเทศ j

X_j = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ j

X_{iw} = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ของโลก

X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

ถ้าค่า $RCA_{ij} > 1$ แสดงว่าประเทศ j มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า i

ถ้าค่า $RCA_{ij} < 1$ แสดงว่าประเทศ j ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า i

ทฤษฎีการลงทุน

ทฤษฎีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

1. ทฤษฎีเคลื่อนย้ายเงินลงทุนระหว่างประเทศ (International Capital Movement Theory)

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เบอร์ทิล โอลิน (Ohlin 1967) และ แร็กนาร์ เนอส์ก (Nurkse 1972) ได้อธิบายว่าการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากต่างประเทศเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศโดยเงินทุนจะเคลื่อนย้ายจากประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าไปยังประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า ซึ่งงานเขียนของทั้งสองท่านนี้สามารถอธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดการลงทุนทางอ้อมหรือการลงทุนซื้อหลักทรัพย์ แต่ไม่สามารถอธิบายได้ว่า เหตุใดผู้ลงทุนจึงต้องไปดำเนินธุรกิจใน

ต่างประเทศเอง ทั้ง ๆ ที่ความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศเป็นศูนย์ และ
ทำไม การลงทุนจึงเกิดขึ้นพร้อมกันทีเดียวในสองทิศทาง

เคลเบิร์ต เอ ซุเดอร์ (Suider 1978, 127-130) ให้ความหมายการเคลื่อนย้าย
ทุนระหว่างประเทศว่าเป็น การเคลื่อนย้ายเงินทุน (money capital) หรือเคลื่อนย้ายเงินกู้
(loan funds) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ

เฮนรี จี จอห์นสัน (Johnson 1972, 111) และเฮอริเบิร์ต จี กรูเบล (Grubel
1972, 1299-1314) มีความเห็นเพิ่มเติมว่า ไม่เฉพาะแต่ความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ย
ระหว่างประเทศเท่านั้นที่เป็นปัจจัยกำหนดการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ แต่ยังมี
ปัจจัยอื่น ๆ กำหนดด้วย เช่น อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราความเจริญเติบโต
ของสินทรัพย์ซึ่งทั้งสองประเทศถืออยู่ (asset holding) ดังนั้น แม้ว่าความแตกต่าง
ของอัตราดอกเบี้ยจะเป็นศูนย์ การเคลื่อนย้ายของเงินทุนระหว่างประเทศก็ยังคงเกิดขึ้น

2. ทฤษฎีองค์การอุตสาหกรรม (Industrial Organization Theory)

ไฮเมอร์ (Hymer 1976, 255) อธิบายว่าการที่นักลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้ว
ทำการเคลื่อนย้ายการลงทุนของตนออกไปยังต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ประเทศ
กำลังพัฒนานั้น มูลเหตุหรือปัจจัยสำคัญเป็นเพราะนักลงทุนมีความได้เปรียบในการเป็น
เจ้าของสินทรัพย์เฉพาะบางประการ (Ownership-Specific Advantages) การมี
เทคโนโลยีการผลิตที่เหนือกว่าทำให้สามารถพัฒนาการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
มีความรู้ ความชำนาญหรือประสบการณ์ในด้านการตลาด และการจัดการที่ดีกว่ารวมทั้ง
ความได้เปรียบในการประหยัดต่อขนาดการผลิต ที่สำคัญความได้เปรียบในด้านเงิน
ลงทุน เพราะบริษัทแม่ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุนแหล่งใหญ่สะดวกและเสียต้นทุน
ต่ำเนื่องจากการได้รับความเชื่อถือจากสถาบันการเงินต่าง ๆ (Lall and Streeten 1977,
20-28) รวมทั้งความไม่สมบูรณ์ของโครงสร้างตลาด ทำให้นักลงทุนประเทศพัฒนาแล้ว
สามารถมีอำนาจผูกขาดที่เหนือกว่า นักลงทุนท้องถิ่นในประเทศผู้รับทุน ทั้งนี้โดยที่
ความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์หรือปัจจัยเฉพาะของนักลงทุนนี้ สามารถทด
แทนความเสียเปรียบที่นักลงทุนต้องประสบปัญหาจากการลงทุนทางตรงในประเทศผู้

รับทุนนั้น ในรูปของต้นทุนการผลิตในด้านอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นกว่านักลงทุนท้องถิ่นอื่นได้แก่ ต้นทุนในการเรียนรู้ถึงความแตกต่างระหว่างประเทศของตน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม รสนิยม ระบบเศรษฐกิจ การตลาด การเมือง และกฎหมายของประเทศผู้รับทุน เป็นต้น

ริชาร์ด อี เคฟส์ (Caves 1971, 1-27) อธิบายถึงมูลเหตุการณลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนประเทศพัฒนาแล้ว ตามทฤษฎีองค์การอุตสาหกรรมโดยกล่าวว่า การลงทุนทางตรงในต่างประเทศในลักษณะของการผลิตสินค้าประเภทเดียวกันกับที่ผลิตในประเทศตนเอง เรียกว่า การลงทุนทางตรงในแนวนอน (Horizontal Direct Investment) คือการขยายการผลิตสินค้าในต่างประเทศโดยเป็นสินค้าชนิดเดียวกันหรืออยู่ในแนวเดียวกับที่บริษัทแม่ทำการผลิตอยู่ในประเทศนั้น ในขณะที่การลงทุนในลักษณะเพื่อการผลิตสินค้าประเภทสินค้าขั้นกลางหรือสินค้าวัตถุดิบ ที่เรียกว่า การลงทุนทางตรงแนวตั้ง (Vertical Direct Investment) นั้น Caves ให้เหตุผลว่า มูลเหตุหรือปัจจัยที่สำคัญนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อเป็นการสร้างอุปสรรคกีดขวางมิให้นักลงทุนคู่แข่งรายใหม่ ๆ เข้ามาลงทุนผลิตสินค้าแข่งขัน โดยการที่นักลงทุนจะเข้าไปเป็นผู้ควบคุมแหล่งวัตถุดิบทำให้นักลงทุนคู่แข่งรายอื่น ๆ ต้องหาวัตถุดิบจากแหล่งอื่นแทน ซึ่งจะส่งผลทำให้นักลงทุนการผลิตของนักลงทุนคู่แข่งเหล่านี้เพิ่มสูงขึ้นจนไม่สามารถทำการแข่งขัน และต้องเลิกการผลิตไปในที่สุด

นิคเกอร์บ็อกเกอร์ (Knickerbocker 1973) เป็นอีกผู้หนึ่งที่อธิบายมูลเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นการลงทุนทางตรงในต่างประเทศภายใต้ลักษณะโครงสร้างตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ หรือตลาดที่มีคู่แข่งรายน้อยราย (Oligopolistic market) โดยกล่าวว่า มูลเหตุประการสำคัญที่ทำให้นักลงทุนทำการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ก็คือ เพื่อได้ตอบคู่แข่งรายอื่น ๆ ที่มีการออกไปทำการลงทุนในต่างประเทศก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่าในตลาดการผลิตประเภทที่มีคู่แข่งรายน้อยรายนั้น หากผู้ผลิตรายใดทำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตก็จะมีผลทำให้ผู้ผลิตรายอื่นจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตของตนตาม เพื่อเป็นการได้ตอบผู้ผลิตรายแรก มิให้ทำการแย่งส่วนแบ่งการตลาดเดิมของตนไป ดังนั้น การลงทุนทางตรงในต่างประเทศตามทัศนะของ Knickerbocker จึงเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการได้ตอบคู่แข่งรายที่ออกไปทำการ

ลงทุนทางตรงในต่างประเทศก่อนหน้านี้ เพื่อเป็นการรักษาและปกป้องส่วนแบ่งการตลาดในต่างประเทศของตนไว้ มิให้ถูกแย่งไปโดยคู่แข่งรายแรก

แม้ว่าทฤษฎีองค์การอุตสาหกรรม จะเป็นทฤษฎีหนึ่งที่สามารถใช้อธิบายมูลเหตุการลงทุนทางตรงในต่างประเทศในกรณีของนักลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยที่นักลงทุนนั้น มีความต้องการที่จะใช้ประโยชน์จากการมีความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์เฉพาะบางประการของตนก็ตาม แต่ จามุนา พี อะกาวัล (Agarwal 1980) ได้วิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีนี้ว่ามีข้อบกพร่องในการอธิบายการลงทุนทางตรงในต่างประเทศอยู่หลายประการ เช่น ไม่สามารถอธิบายให้เห็นได้ว่าเหตุใดนักลงทุนที่มีความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางประการเหล่านั้น จึงเลือกทำการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมากกว่าการหาประโยชน์ด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การลงทุนผลิตสินค้าในประเทศของตนแล้วทำการส่งออก หรือการขายใบอนุญาตในการผลิต (licensing) ให้กับผู้ลงทุนรายอื่น รวมทั้งแนวคิดด้านการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เพื่อโต้ตอบคู่แข่งในตลาดคู่แข่งรายอื่นของ Knickerbocker ก็มีได้อธิบายให้เห็นถึงมูลเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้ให้นักลงทุนรายแรก หรือนักลงทุนผู้นำออกไปทำการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

3. ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดการลงทุนระหว่างประเทศ (Dunning's Eclectic Theory) ตามแนวคิดของ ดันนิง (Dunning 1981) การที่องค์การธุรกิจตัดสินใจทำการลงทุนในต่างประเทศนั้น มิใช่ขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ว่า องค์การธุรกิจมีความได้เปรียบในปัจจัยบางประการ เช่น มีสินทรัพย์ภายในองค์การ เป็นเจ้าของเทคโนโลยีใหม่ หรือเพื่อป้องกันการสูญเสียตลาดและกระจายความเสี่ยงในการลงทุนเท่านั้น แต่การที่จะตัดสินใจลงทุนทางตรงระหว่างประเทศหรือจะทำการผลิตเพื่อส่งออก หรือจะใช้วิธีการขายหรือให้เข้าสิทธิบัตร จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ ได้แก่

1) ความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์เฉพาะบางประการ (Ownership - Specific Advantages) เช่น ขนาดและความมั่นคงของกิจการ ความรู้ทางเทคโนโลยี การจัดการ การบริหารและการตลาด

2) ความได้เปรียบที่เกิดจากการประกอบการของตนเอง (International Incentive Advantages) องค์การธุรกิจจะต้องหาประโยชน์จากความได้เปรียบของตนเอง ด้วยตนเอง โดยการขยายการประกอบการของตนเองออกไปในต่างประเทศและแทนที่จะแสวงหาประโยชน์จากภายนอกกิจการ โดยการขายหรือทำสัญญาให้เช่าแก่องค์การธุรกิจอื่น ๆ แต่องค์การธุรกิจจะแสวงหาประโยชน์จากความได้เปรียบของตน โดยการขยายกิจการออกไปในต่างประเทศซึ่งจะทำให้้องค์การธุรกิจได้รับผลประโยชน์บางประการ เช่น ต้นทุนเกี่ยวกับการตลาดอาจจะลดลงได้บ้าง สามารถหลีกเลี่ยงมาตรการการเข้าแทรกแซงของรัฐบาล เช่น การตั้งกำแพงภาษี การกำหนดโควตา สามารถควบคุมแหล่งผลิตและราคาวัตถุดิบที่ต้องการใช้ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ซื้อในต่างประเทศ สามารถสร้างกลยุทธ์ในการกำหนดราคาขายในประเทศต่าง ๆ ให้แตกต่างกันได้

3) ความได้เปรียบที่เกิดจากแหล่งที่ตั้ง (Location-Specific Advantages) ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากร คุณภาพของทรัพยากร และราคาของทรัพยากรของประเทศนั้น ค่าใช้จ่ายในการขนส่งและการสื่อสาร ขนาดการเข้าแทรกแซงของรัฐบาลในการผลิต การควบคุมการนำเข้า ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ประเทศมีอยู่ ความแตกต่างของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

หากไม่สามารถบรรลุเงื่อนไขทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว องค์การธุรกิจจะเลือกทางอื่น แทนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจแก่ประเทศเจ้าบ้านในหลายด้าน ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ดังนี้

1. ผลทางด้านการจ้างงาน ผลในด้านการจ้างงานของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น และส่วนที่สองการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อาจก่อให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น

สำหรับผลในด้านการก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ย่อมมีผลทำให้มีการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์สำหรับปัจจัยการผลิต ซึ่งมีผลทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น

ส่วนผลในด้านการก่อให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น เกิดขึ้นในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจัยทุนสูงไปยังประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งมีปัจจัยแรงงานไร้ฝีมือเหลือเฟือและมีการใช้ปัจจัยทุนทดแทนปัจจัยแรงงานเหล่านั้น ซึ่งมีผลทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น

2. ผลทางด้านการค้าระหว่างประเทศและดุลการชำระเงิน การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อาจพิจารณาได้ว่ามีผลทำให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศของประเทศผู้ลงทุนเลวลงในระยะสั้น และดุลการชำระเงินของประเทศเจ้าบ้านเลวลงในระยะยาว (Motavassole 1987) กล่าวคือ ในระยะแรกเมื่อบริษัทเริ่มก่อตั้งกิจการขึ้นในต่างประเทศ ย่อมต้องซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องจักร วัตถุดิบและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในการก่อตั้งบริษัท ดังนั้น จึงมีการนำเงินทุนจากต่างประเทศซึ่งมีผลทำให้มีการไหลออกของเงินทุนจากประเทศผู้ลงทุน และมีการไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศ ซึ่งมีผลทำให้ดุลการชำระเงินของประเทศผู้รับการลงทุนดีขึ้น ต่อมาเมื่อกิจการดีขึ้นบริษัทมีผลกำไร บริษัทอาจส่งผลกำไรและเงินปันผลกลับสู่ประเทศตน การไหลออกของเงินตราต่างประเทศในกรณีนี้จะมีผลทำให้ดุลการชำระเงินของประเทศผู้รับการลงทุนเลวลง อย่างไรก็ตาม ถ้าหากในระยะเริ่มของการก่อตั้งบริษัทมิได้ซื้อสิ่งต่าง ๆ จากภายในประเทศผู้รับการลงทุน แต่ใช้วิธีกู้ยืมจากภายในประเทศผู้รับการลงทุน กรณีนี้ผลที่มีต่อดุลการชำระเงินของประเทศผู้รับการลงทุน ก็มิได้เป็นไปตามที่กล่าวไว้ในกรณีแรก ดังนั้น จึงสรุปผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อดุลการชำระเงิน ดังนี้

2.1 ก่อให้เกิดการไหลเข้าและไหลออกของเงินตราต่างประเทศ การไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ เงินทุนไหลเข้าและเงินตราต่างประเทศที่ไหลเข้ามาเพื่อการใช้จ่ายในระยะเริ่มก่อตั้งกิจการใหม่ ส่วนการไหลออกของเงินตราต่างประเทศ ประกอบด้วยการจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าทุน วัตถุดิบ ค่าสิทธิบัตร ค่าวิชาการ ค่าดอกเบี้ยเงินกำไรที่จ่ายกลับคืนแก่เจ้าของทุนในต่างประเทศ และเงินทุนที่ส่งกลับคืนเมื่อเลิกกิจการ

2.2 ก่อให้เกิดการได้มาหรือการประหยัดเงินตราต่างประเทศ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หากเป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือส่งออก จะทำให้เกิดการประหยัดเงินตราต่างประเทศ กล่าวคือ หากการผลิตสินค้าเหล่านั้นเป็นไปเพื่อทดแทนสินค้าที่สั่งเข้ามาจะทำให้เกิดการประหยัดเงินตราต่างประเทศ และถ้าหากการผลิตสินค้านั้นเพื่อส่งออกจะนำมาซึ่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศแก่ประเทศที่ได้รับการลงทุนมาจากต่างประเทศ

2.3 ก่อให้เกิดการขาดดุลการค้า เนื่องจากในการพัฒนาอุตสาหกรรมมีความจำเป็นต้องสั่งซื้อสินค้าประเภททุน และวัสดุที่จำเป็นต่อการลงทุน

3. ผลทางด้านรายได้ประชาชาติ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ย่อมก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการผลิตของประเทศ ซึ่งจะมีผลทำให้รายได้ประชาชาติของประเทศเจ้าบ้านเพิ่มขึ้น มูลค่าเพิ่มส่วนที่ตกเป็นของคนท้องถิ่น จะมีผลทำให้รายได้ประชาชาติของประเทศเจ้าบ้านเพิ่มขึ้น ซึ่งมูลค่าดังกล่าวได้แก่ ส่วนที่เป็นรายได้ของเจ้าของปัจจัยการผลิตอันประกอบด้วย เงินเดือนและค่าจ้างที่บริษัทต่างประเทศจ่ายให้แก่คนท้องถิ่นในประเทศเจ้าบ้าน ค่าตอบแทนสำหรับการใช้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่นที่มีอยู่ในประเทศ เช่น ค่าที่ดิน ค่าบริการอื่น ๆ และภาษีที่บริษัทต่างประเทศจ่ายให้แก่รัฐบาลประเทศเจ้าบ้าน

4. ผลกระทบต่อท้องถิ่น (Local Linkages) การวิเคราะห์สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ผลเชื่อมโยงในแนวนอน (Horizontal Linkage) ปรากฏว่าการลงทุนจากต่างประเทศทำให้บริษัทท้องถิ่นต้องพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้น โดยการปรับปรุงเทคนิคการผลิต ในอีกด้านหนึ่งการลงทุนจากต่างประเทศอาจทำให้บริษัทท้องถิ่นที่ไม่มีประสิทธิภาพต้องถูกผลักดันออกไปจากธุรกิจดังกล่าว และปล่อยให้บริษัทต่างประเทศเข้ามามีอำนาจผูกขาดเต็มที่

4.2 ผลเชื่อมโยงในแนวตั้ง (Vertical Linkage) เป็นผลกระทบที่มีต่อบริษัทอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตของบริษัทต่างประเทศที่เข้าไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุน ได้แก่ การเสนอซื้อปัจจัยการผลิตในประเทศ การขายผลผลิตที่ผลิตได้ให้กับบริษัทอื่น เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงต่อเนื่องทางการผลิตระหว่างบริษัท

5. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านสังคม ที่อยู่อาศัย และมลภาวะ เป็นต้น เนื่องจากจำนวนแรงงานที่เคลื่อนย้ายเข้ามากระจุกตัวในบางท้องที่ ก่อให้เกิดสังคมแออัด มีการขัดแย้ง และปัญหาอาชญากรรมตามมา รวมทั้งเมื่อเป็นชุมชนแล้วทำให้ไม่มีระเบียบวินัยในด้านความสะอาด สุขอนามัย ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และที่สำคัญโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ถ้าเจ้าของและผู้ดูแลรับผิดชอบยังขาดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด จะส่งผลให้ระบบนิเวศน์และมลภาวะเป็นปัญหาเรื้อรัง เมื่อปล่อยไว้นานวันยิ่งยากจะแก้ไข

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการค้าและการลงทุนไทย-เวียดนาม ได้ทบทวนผลการศึกษาค้นคว้าในอดีตของผู้วิจัยที่ได้ศึกษาไว้แล้วในอดีตดังนี้

พิพรรณ อินทรศัพท์ (2533) ได้ศึกษาโอกาสและแนวทางในการขยายการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยวิธีการในเชิงพรรณนา(Descriptive Analysis) ด้วยการอธิบายประกอบตัวเลขสถิติ โดยกล่าวถึงข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศักยภาพ สถานภาพ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน เน้นความสัมพันธ์ทางการค้า วิถีทางและรูปแบบ ตลอดจนข้อจำกัดในการทำการค้าระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยในปัจจุบัน และโอกาสที่จะขยายการค้าต่อไปภายหน้าในเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้

1. รัฐบาลจะต้องทำหน้าที่สนับสนุนชักจูงและสร้างความมั่นใจแก่ภาคเอกชนในการเข้าสู่ตลาดประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ โดยสร้างสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูง และเจ้าหน้าที่ตลอดจนองค์กรภาคเอกชนของแต่ละประเทศอย่างสม่ำเสมอ
2. การค้าและการร่วมลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน เหล่านี้มีอัตราความเสี่ยงค่อนข้างสูงด้วยความขาดเสถียรภาพ ด้านการเมืองและไร้เสถียรภาพของเงินตราและความ

ขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ความด้อยพัฒนาในระบบการเงินและโครงสร้างภาษีที่ล่าช้า

3. ดำเนินการส่งเสริมการขยายการค้าการลงทุนให้บรรลุผลตามแผน โดยใช้เครือข่ายของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการต่างประเทศ และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4. รัฐบาลควรกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดชายแดนที่มีศักยภาพและชัยภูมิที่ตั้งเหมาะสมที่จะเป็นเมืองหน้าด่าน เพื่อรองรับการขยายตัวทางการค้าชายแดนและเป็นประตูเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงความสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าเป็นแกนนำแทนการดำเนินการทางการเมืองและการทหาร ใช้ความจริงใจในการลดระดับความขัดแย้งทางการเมืองและภัยคุกคามที่มีต่อประเทศไทย เน้นการบูรณะและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนที่ทรุดหนักจากภัยสงคราม พร้อมกับที่ไทยมุ่งมั่นที่จะปลดปล่อยข้อจำกัดและปรับเปลี่ยนมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด มาใช้มาตรการส่งเสริมการค้าแทน

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2537) ศึกษาเรื่องลู่ทางขยายการค้าและการลงทุนของไทยกับประเทศกัมพูชา สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นการศึกษาถึงศักยภาพด้านการค้าและการลงทุนในแต่ละประเทศเพื่อแสวงหาตลาดใหม่ ๆ ที่ไทยน่าจะให้ความสนใจเข้าไปติดต่อกับค้าขายด้วย ผลการวิจัยพบว่า นับเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะขยายการค้าและการลงทุนไปยังประเทศเหล่านี้ เนื่องจากเป็นตลาดใหม่ยังมีช่องทางด้านอุปสงค์และอุปทานที่จะเป็นแหล่งนำเข้าและส่งออกของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

ดำรงก กฤษณามระ (2532) ได้ศึกษาบทบาทของประเทศไทยในการประสานเศรษฐกิจระหว่างสุวรรณภูมิกับอาเซียน โดยนำทฤษฎีการประสานเศรษฐกิจในทางเศรษฐศาสตร์ และบทเรียนจากประสบการณ์ของกลุ่มประเทศต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับ

กลุ่มประเทศสุวรรณภูมิและอาเซียน และใช้ข้อมูล สถิติ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประวัติศาสตร์ระยะใกล้ วิเคราะห์ร่วมกับข้อเท็จจริง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า จากภาวะเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันที่มีการรวมกลุ่มทางการค้า และกีดกันประเทศนอกกลุ่มมากขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับภาวะการณ์นั้น โดยการประสานเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับสุวรรณภูมิเข้าด้วยกัน อันจะทำให้เกิดกลุ่มเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลก มีพื้นที่ถึง 4.50 ล้านตารางกิโลเมตร และมีประชากรกว่า 430 ล้านคน เป็นการเชื่อมต่อระบบเศรษฐกิจ สมรรถภาพการผลิตเทคโนโลยี ความสามารถในการบริหารจัดการและการตลาด ของไทยและสมาชิกอาเซียนอื่นๆ เข้ากับทรัพยากรธรรมชาติและกำลังคนจำนวนมหาศาลของกลุ่มประเทศสุวรรณภูมิ

ทั้งนี้เห็นว่าไทยอยู่ในฐานะอันเหมาะสมทุกประการ ไม่ว่าจะพิจารณาจากด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ความใกล้ชิดทางด้านสังคม ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับกลุ่มสุวรรณภูมิ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2536) ศึกษา โอกาสการลงทุนในอินโดจีนโดยวิเคราะห์ถึงศักยภาพใหม่ทางเศรษฐกิจและธุรกิจในภูมิภาคอินโดจีน ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจทั้งภายนอกและภายใน เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายของยุโรปตะวันออกที่ทำให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ และการค้าลดลง การเปลี่ยนแปลงในนโยบายเศรษฐกิจใหม่ของภูมิภาค ที่สำคัญคือการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อนำเงินทุน เทคโนโลยี ความรู้ความชำนาญเข้าสู่ประเทศ ซึ่งนับตั้งแต่ปลายช่วง พ.ศ. 2523 จนถึงสิ้น พ.ศ.2535 ได้มีการอนุมัติการลงทุนไปแล้ว รวมเป็นมูลค่าประมาณ 5.30 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีผลในทางที่ดีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาค การค้าที่มีการขยายตัวมากขึ้น อัตราเงินเฟ้อที่สูงมากก็ค่อย ๆ ลดลง เศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น โดยสรุปว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวค่อนข้างไปในทางที่ดี แต่ก็มีอุปสรรคตามสถิติแสดงให้เห็นภาพว่าค่อนข้างสับสนน้อยกว่า เพราะความไม่มั่นคงทางการเมืองเป็นตัวเหนี่ยวรั้งไว้ สำหรับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เศรษฐกิจมีท่าทีว่าจะพร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้า อย่างไรก็ตามการทำธุรกิจในอินโดจีน ยังสร้างความกังวลใจให้นักลงทุน

ต่างชาติ เช่น ความสับสนในด้านนโยบายการลงทุน กฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ของแต่ละประเทศความล่าช้าของระบบราชการการเจรจาตกลงธุรกิจที่เหมาะสม ความเสี่ยงในการส่งผลกำไรกลับประเทศ และข้อจำกัดทางด้าน โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

เกษรา หลิมพานิช (2539) ศึกษาเรื่อง การค้าของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้ศึกษาโดยวิธีเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิธีเชิงปริมาณ(Quantitative Analysis) ประกอบกัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับการส่งออกรวมของโลกครอบคลุม 8 ประเทศคือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลีใต้ เม็กซิโก พบว่าการส่งออกของไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบใน 3 กลุ่มสินค้า คือ

1.1 กลุ่มอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ

1.2 กลุ่มวัตถุดิบเบื้องต้น

1.3 กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสิ่งทอมีความได้เปรียบสูงสุดในอาเซียน

2. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจากสัดส่วนตลาดส่งออก แม้ว่าไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่มีสัดส่วนในตลาดส่งออกโลกขยายตัวอย่างรวดเร็วแต่ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่ามีเสถียรภาพ การเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนการตลาดของ 3 ตลาดใหญ่คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรปชี้ให้เห็นแนวโน้มดังนี้

2.1 เกาหลีใต้และไต้หวันกำลังอยู่ในช่วงสูญเสียตลาดให้กับประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่า

2.2 จีนเป็นคู่แข่งชั้นรายใหม่ที่มีอัตราการเจริญเติบโตของตลาดส่งออกสูงมาก ประเทศไทยก็อาจเผชิญสถานการณ์เช่นเดียวกับไต้หวันและเกาหลีใต้ในอนาคตอันใกล้

3. สินค้าส่งออกที่นำมาศึกษาส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพการส่งออกสูง ได้แก่

3.1 ข้าว เป็นสินค้าที่ไทยผลิตเพื่อการส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยมีส่วนแบ่งในตลาดโลกร้อยละ 3.5 ระยะหลังไทยเริ่มประสบปัญหาการแข่งขันการส่ง

ออกข้าวกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามซึ่งสามารถผลิตข้าวได้ปริมาณมากขึ้น และการคาดคะเนว่า

3.2 น้ำตาลไทยผลิตน้ำตาลส่งออกเป็นอันดับ 4 ของโลก มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 10

สรุปโดยรวมว่า ไทยยังสามารถขยายตลาดไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยเฉพาะตลาดอินโดจีน โดยการส่งออกสินค้าคุณภาพปานกลาง ที่ไทยไม่ต้องลงทุนเพิ่มมากนัก เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านยังมีระดับการพัฒนายังไม่มากนัก นอกจากนั้นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในการบริโภคส่วนเพิ่ม (marginal propensity to consume : MPC) ค่อนข้างสูง กล่าวคือ เมื่อรายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น แนวโน้มการบริโภคจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ประกอบกับยังมีพฤติกรรมกระแสนิยมการบริโภคจากประเทศที่พัฒนาแล้ว (demonstration effect) จึงยิ่งชักนำให้มีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น

บาลาสซา (Balassaa 1965) ได้ศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage) โดยใช้ค่าดัชนีบทบาทการส่งออก (Export Performance Indices) และอัตราส่วนของการส่งออกต่อการนำเข้า (Export – Import Ratio) ในช่วงเวลา 2 ช่วง คือในปี 1953–1955 และในปี 1960–1962 โดยการศึกษาว่าประเทศต่าง ๆ ในโลก จะมีการจัดสรรทรัพยากรใหม่ เพื่อให้ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและได้นำเอาทฤษฎีของเฮกเซอร์-โอห์ลีน และคลาสสิกมาใช้ในการกำหนดรูปแบบของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ผลการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศอุตสาหกรรมหลัก ซึ่งได้แก่ ประเทศในตลาดร่วมยุโรป สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร สวีเดน และญี่ปุ่น โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่เกี่ยวกับบทบาทการค้าในสินค้าอุตสาหกรรม หมวดที่ 5 ถึง 8 แบ่งตามรหัสของ Standard International Trade Classification (SITC) ยกเว้นผลิตภัณฑ์ที่เป็นโลหะบางชนิดที่ถือเป็นสินค้าขั้นปฐม ซึ่งผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในระดับสูงนั้น ต้นทุนมีความแตกต่างกันอย่างมากในการกำหนดบทบาทการส่งออกซึ่งความแตกต่างของต้นทุนนั้นเกิดจากต้นทุนของวัตถุดิบและต้นทุนของแรงงานที่ต่ำรวมถึงความชำนาญพิเศษในแต่ละกลุ่มของสินค้าและความแตกต่างในระดับเทคโนโลยี

ดังนั้นรูปแบบของสินค้าจะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างประเทศในด้านทุน
 สัมพัทธ์รวมทั้งในปัจจัยที่ไม่ใช่ราคา โดยประเทศในตลาดร่วมยุโรปมีความได้เปรียบ
 โดยเปรียบเทียบในการผลิตรถโดยสาร รองเท้า เครื่องแต่งกายและเครื่องดนตรี และม
 ความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตกระดาษ อุตสาหกรรมยาง รถไฟและ
 อุปกรณ์ สหรัฐอเมริกามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตวัตถุดิบเคมีภัณฑ์
 นิกเกิล ดีบุก และอากาศยานทุกชนิด และมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิต
 รองเท้าและเครื่องปั้นดินเผา สวีเดนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตรถไฟ
 และอุปกรณ์ กระดาษและผลิตภัณฑ์จากยาง และมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบใน
 ผลิตภัณฑ์เส้นใยจากสิ่งทอ ป้าย เครื่องถ่ายภาพและอุปกรณ์ สหราชอาณาจักรมีความ
 ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตรถโดยสาร สี ดีบุก และทองแดง และมีความเสีย
 เปรียบโดยเปรียบเทียบในผลิตภัณฑ์ป้าย อัญมณี กระดาษ เส้นใยและเครื่องแต่งกาย
 ญี่ปุ่นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตรองเท้า เครื่องแต่งกาย รถโดยสาร
 และรถบรรทุก และมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตนิกเกิล น้ำมัน
 ผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์และอากาศยานทุกชนิด

โยโกตะ และอิมะกา (Yokota and Imaoka 1993) ได้ศึกษาความได้เปรียบโดย
 เปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage-RCA) การพึ่งพาซึ่งกันและ
 กันในกลุ่มประเทศเอเชีย กลุ่มตลาดร่วมยุโรปและระดับโลก และได้นำทฤษฎีของเฮ
 คเซอร์-โอห์ลีน มาใช้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของการส่งออกระหว่างประเทศ
 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลของสินค้าส่งออกที่แยกตามรหัสของ Standard
 International Trade Classification (SITC) จำนวน 176 ประเภท เป็นสินค้า
 อุตสาหกรรมจำนวน 101 ประเภท โดยใช้ข้อมูลปี 1975 1985 1987 และ 1988
 ผลการศึกษาพบว่า ขนาดและระดับรายได้ของประเทศที่ส่งออกและนำเข้าเป็นปัจจัยที่
 กระตุ้นให้เกิดการส่งออก ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศที่ส่งออกและนำเข้าสำหรับ
 ประเทศในเอเชียมีความสัมพันธ์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับตลาดร่วมยุโรป ส่วนการพึ่งพา
 ซึ่งกันและกันของประเทศในเอเชียมีค่าน้อยกว่าของตลาดร่วมยุโรป ปัจจัยที่มีผลต่อ
 การส่งออกระหว่าง 2 ประเทศ คือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และราย

ได้ต่อหัวของประชากร (Per Capita Income) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของการส่งออก ส่วนปัจจัยด้านระยะทางและค่าขนส่งระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับเปลี่ยนแปลงของการส่งออก

ศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้และประโยชน์ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย โดยแบ่งการศึกษาเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในภูมิภาคที่สำคัญ (Regionalization) แสดงสถานะและภาพรวมของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคเอเชีย กรอบรวมทางเศรษฐกิจที่ทำให้ภูมิภาคเอเชียนั้นภูมิภาคนิยมแบบเปิด (open regionalism) และปัจจัยทางการเมืองที่สำคัญๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในอนาคต
2. ศึกษาวิเคราะห์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาค (regionalism) ว่ามีความเหมาะสมในเชิงเศรษฐศาสตร์มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาความเป็นไปของลักษณะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ตลอดจนผลการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย ซึ่งนับเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญ
3. ศึกษาความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียโดยศึกษาขอบเขตและหัวข้อที่สำคัญ สาระประกอบ สาระเฉพาะด้านและสาระรวมของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ปัจจัยสนับสนุน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนผลกระทบ
4. ศึกษาทำที่และทางเลือกเชิงนโยบายของไทยจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย และประเมินทำที่ของไทยต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้น โดยศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าในภูมิภาคเอเชียนั้น ได้วิเคราะห์โครงสร้างการค้าภายในภูมิภาคเอเชีย โครงสร้างรายได้เปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบโดยใช้ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage : RCA) โครงสร้างการส่งออกที่คล้ายกันโดยใช้ค่าดัชนีของการค้าอาศัยซึ่งกันและกัน

(Complementarity Index Cij) โครงสร้างการค้าสินค้าอุตสาหกรรมในภูมิภาคเอเชีย และปัจจัยที่ทำให้เกิดการค้าภายในภูมิภาคเอเชีย

ผลการศึกษารูปได้ว่า การดำเนินแนวนโยบายด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคเอเชียซึ่งมีไทยรวมอยู่ด้วยนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรวมกลุ่มอาเซียนนั้น ไทยได้ดำเนินแนวนโยบายการรวมกลุ่มเศรษฐกิจภูมิภาคมานานแล้วปัจจุบันควรขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในอาเซียน เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านอื่นๆ เพราะอาเซียนสามารถสร้างความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะให้เกิดขึ้นแล้วภายในแต่ละประเทศ